

MODERN ARAP EDEBİYATINDA ŞİİR VE SİYASET İLİŞKİSİ: AHMED MATAR ÖRNEĞİ

Mesut CEVHER* -Hale ÜNLÜ**

Öz

Geçmişten günümüze şiir, Arap toplumunda her zaman önemli bir yere sahip olmuştur. Hem İslamiyet'ten önceki dönemde hem de İslamiyet'ten sonraki dönemde Arap şairler tarafından etkili bir biçimde kullanılmıştır. Şiirin ne kadar önemli olduğuna dair en bariz örnek bu makalenin de konusu olan siyasi şiirlerdir. Bu araştırma ile birlikte siyasi şiirlerin ilk örneklerinin cahiliye döneminden itibaren başlayıp günümüze kadar devam ettiği görüldü. Fakat bu çalışmada sadece modern dönemdeki siyasi şiir ele alındı.

Bu araştırmanın yapılmasındaki amaç Arap şairlerin siyasi şiirleriyle hem hükümet üzerinde hem de toplum üzerinde ne denli etkili olduğunu göstermektir. Arap coğrafyası çok geniş olduğu için bu çalışmada sadece bir şair ele alındı. Iraklı bir şair olan Ahmed Matar siyasi alanda pek çok şiir yazmıştır. Ahmed Matar'dan yola çıkarak şiirlerini yazdığı dönemdeki Irak'ın siyasi durumu da incelendi ve Matar'ın yazdığı siyasi şiirlerden örnekler verilerek çalışma sonlandırıldı.

Anahtar Kelimeler: Modern Arap edebiyatı, Ahmed Matar, Siyaset

* Dr. Öğretim Üyesi Mesut Cevher, Temel İslam Bilimleri Bölümü, İslami İlimler Fakültesi, Kırıkkale Üniversitesi, mgouhar@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-6050-0029

** Hale Ünlü, Yüksek Lisans Öğrencisi, Temel İslam Bilimleri Bölümü, İslami İlimler Fakültesi, Kırıkkale Üniversitesi, haleunlu1998@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-2109-5371

THE RELATIONSHIP BETWEEN POETRY AND POLITICS IN MODERN ARABIC LITERATURE

Abstract

From past to present, poetry has always had an important place in Arab society. It was used effectively by Arab poets both in the pre-Islamic period and in the post-Islamic period. The most obvious example of how important poetry is the political poems, which are also the subject of this article. With this research, it was seen that the first examples of political poems started from the period of ignorance and continued until today. However, in this study, only political poetry in the modern period was discussed.

The purpose of this research is to show how influential Arab poets are on both the government and society with their political poems. Since the Arabian geography is very wide, only one poet was discussed in this study. Ahmed Matar, an Iraqi poet, wrote many poems in the political field. Based on Ahmed Matar, the political situation of Iraq at the time he wrote his poems was also examined and the study was concluded by giving examples from the political poems written by Matar.

Keywords: *Modern Arabic literature, Ahmed Matar, Politics*

Modern Arap Edebiyatının Başlangıcı

Arap toplumunun Batı uygarlığıyla ilk teması, aynı zamanda Modern Arap edebiyatının da başlangıcı olarak kabul edilen 1798'de Napolyon'un Mısır'ı işgaliyle başlar. Osmanlı Devleti'nin Mısır valisi olan Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın Fransa'ya gönderdiği aralarında et-Tahtavî'nin de bulunduğu kültür heyetlerinin Batı kültürünü ülkelerine gerek çeviri gerekse adaptasyon yoluyla taşınmaları, âdeta Arap dünyası için bir dönüm noktası olmuştur(Ürün 2016).

On dokuzuncu yüzyıl, Avrupa ile Arap Orta Doğu'su arasındaki ilişkilerin, biçim değişikliğine uğradığı bir tarihsel dönemdir. Avrupa ile Arap ekonomileri ve toplumları arasındaki ilişkilerin yerini, Avrupa'nın Arap topraklarını işgal etmesine ve ekonomik açıdan sömürgeleştirmesine bıraktığı bir dönemdir. Arap dünyasına Avrupa müdahalesi, ilk olarak, 1798'de Mısır'ın, 1839'da Cezayir'in işgal edilmesi ile başladı. Bu gerçeklik, ekonomik ve stratejik olduğu kadar, kültürel ve siyasal olarak da söz konusuydu. Arap toplumunun yeni koşullara uyum sağlama çabası, toplumsal, ekonomik ve kültürel yapılarında köklü değişiklikleri de beraberinde getirdi. Söz konusu gerçeklik, Osmanlı'nın zayıflaması ile Avrupa'nın küresel etkilere yol açacak denli güçlenmesinin, iç içe geçtiği bir süreci imler. Dolayısıyla, on dokuzuncu yüzyıl, Arap dünyasının modern tarihinin ve devlet oluşumunun, en dramatik ve biçimlendirici dönemini oluşturmaktadır ve etkilerini günümüz Orta Doğu düzeninde hissettirmektedir(Somuncuoğlu 2015).

NAHDA HAREKETİ (ARAP RÖNESANSI)

Modern Arap edebiyatında Rönesans, 18. yüzyılın sonlarına doğru I. Napolyon önderliğinde Nil Vadisi'ne yapılan Fransız seferinin ardından Arap dünyasının hissettiği ilk şokla başlar.

Arapların bugün nasıl düşündüklerini anlamak için modern çağın başlangıcına yani on dokuzuncu yüzyılın sonlarındaki ve yirminci yüzyılın başlarındaki Arap uyanışı veya rönesans çağına geri dönmemiz gerekir.

Napolyon'un Mısır'ı işgalinden (1798) ve ardından orada özerk ve Batılı bir yönetici hanedanlığın kurulmasından sonra, birçok Suriyeli ve Lübnanlı yazar Mısırda daha özgür bir ortam oluşabilmesi için çözüm arayışına girdiler ve Mısır'ı rönesansın merkezi haline getirdiler. I. Dünya Savaşı'ndan sonra Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanması ve II. Dünya Savaşı'ndan sonra bağımsızlığın gelmesi Arap ülkelerinde de bir canlanma etkisi yaratmıştır.

Arap edebiyatında yeni edebi biçimler olan roman ve drama, büyük ölçüde 19. yüzyılda Arapça tercümesi bulunan Avrupa eserlerinin etkisi altında geliştirilmiştir. Diğer türler debati modellerine çok şey borçludur, ancak kısa öykü, yeni şiir biçimleri ve deneme gibi türlerin kökleri rönesans gerçekleşmeden önce de klasik Arap edebiyatında mevcuttu.

Rönesans'ın Arap edebiyatının yönünü değiştirmeyi başarması muhtemel iki faktöre bağlanabilir. İlk faktör, Arap basınının ortaya çıkması ile yazmayı gerçekçi bir geçim kaynağı haline getirmesi ve yazarları, daha geniş bir okuyucu kitlesine hitap edecek daha basit ve daha doğrudan bir üslup lehine geçmiş yüzyılların geleneksel ve süslü üslubunu terk etmeye zorlamasıdır. Bir diğer faktör ise eğitimin yaygınlaşması ve modernleşmesi, yeni tarzlara ve fikirlere açık bir okuyucu kitlesi sağlamasıdır.

EDEBİ RÖNESANS

Edebi rönesans, Arap edebiyatındaki nesir, tiyatro, makale, roman gibi dallarda ve şairlerin şiirlerini yazarken izledikleri yöntemlerde meydana gelen yenilenme ve gelişme olarak tanımlanmaktadır. Bunlara ek olarak rönesans çok sayıda dilbilimsel literatürün ve çok sayıda şair ve yazarın ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

Edebi Rönesansın Etkileri

Tercüme faaliyetleri ile birlikte, Avrupa hikâyelerinin ve romanlarının Arapçaya çevrilmesi edebi rönesansın kurulmasına yardımcı oldu ve Arap ülkelerinde tercüme öğretimi için birçok merkez kuruldu.

Basının yayılması, gazetelerin ve kültür dergilerinin ortaya çıkmasına neden oldu ve bu durum Araplar arasında kültürel çalışmaların yaygınlaşmasına yardımcı oldu.

Öğrencilerin askeri ve sivil okullardan mezun olduktan sonra ilimlerini arttırmak için Avrupa ülkelerine gitmek istedikleri bilimsel misyonlar yaygınlaştı.

Yabancı dil öğreten okullar ve modern enstitüler ortaya çıkmaya başladı.

Kelimeler ve türevleriyle ilgili yazılan dil sözlükleri çoğalmaya başladı.

Arap Rönesansının Önde Gelen İsimleri

Cemalettin Efgani, Muhammed Abdu, Corci Zeydan, Rifaa Rafi el-Tahtavi, Muhammed Reşid Rıza, Butrus el-Bustânî, Farah Antun, Kasım Emin, ShibliShumayyil, Zeynep Fawwaz.

ŞİİR

Şiir, yazıldığı dönemin sosyal, kültürel ve siyasi hayatı hakkında içinde birçok bilgi barındırır. Daha açık bir ifadeyle şairler çağının nabzı ise, şiirler aynasıdır. Eski dönemlere ait herhangi bir şiirde, yazıldığı dönemin sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel birçok özelliğini görmek mümkündür. Örneğin Antik Yunan destanlarından dönemin inancını ve toplumsal hayatını, cahiliye Arap şiirinden dönemin gelenek, görenek, inanç ve kültürünü çıkarabilirsiniz. Yine elimizde hiçbir belge olmazsa dahi, geçmiş bir kavmin veya toplumun yaşam tarzını, düşünüş biçimini, dünyaya bakışını şiirlerinden çıkarabiliriz.

Ayrıca şiirsel imge unsuru da şiirin inşasında önemlidir ve belki de şiirde imgelerin varlığı şiirleri daha parlak ve etkileyici kılmıştır. Muhammed Ghunaymi Hilal şöyle demiştir: “Şiir, deneyimi aktarmanın temel teknik aracıdır” ve şiirsel imge, şairin deneyimini aktarmadaki yaratıcılığı ve bunu alıcıya iletme yeteneğinin boyutudur. Belki de Ahmet Şevkinin (onu aldattılar) şiiri, zevkler bakımından farklılık gösteren birçok sanatsal imge barındırır ve şair, getirdiği şiirsel imgelerin kısalığına rağmen, onu büyük bir zevk ve deneyimi ifade etmek için ustalıkla örmüştür. Tutarlılık ve dokusu, amaçlanan fikirle uyumludur ve böylece ruhun derinliklerine ulaşmayı başarmıştır. Şiirden şu dizeleri buluyoruz:

Güzel olduğunu söyleyerek onu aldattılar

Ve güzel kadınlar övgüye aldanırlar (Yasin ve Müezzini 2020, 317)

Arap Şiirinin Konuları

Duygusal şiir: Şairin, vatansever şiir, gurbet şiiri, şikâyet, monolog ve hüznün dâhil olmak üzere insanın hissettiği en derin duygular hakkında ifade ettiği şeydir.

Toplumsal şiir: Şairin toplumun birliğine ve dirilişine, Müslümanlar ve Hristiyanlar arasındaki birliğe ve Müslümanların kendi aralarındaki birliğe çağrıda bulunmasıdır. Şair, bireyin davranışlarından ve bunun toplum sorunlarına etkisinden bahseder.

Durum Şiiri: Hiciv, tasvir, övgü ve cihat gibi türler durum şiiri başlığı altında yazılır.

Arap Şiirinin Türleri

Arap şiirinin kendi aralarında farklılık gösteren çok sayıda ve çeşitli türleri olduğu gibi, antik ve modern zamanlarda da çok ve çeşitli biçimleri vardır. Bu biçimlerin belki de en öne çıkanları şunlardır: serbest şiir, mensur şiir, rubai şiir.

Şiirin Toplum İle Olan İlişkisi

Şiir, kalbin sesi, duyguların dili, hislerin tercümanıdır. Şair her ortamda uçan bir kuş ve hislerini fırçasıyla ifade eden usta bir ressamdır. Şair neşeyle dans eder hüzüne ağlar ve bu etki topluma da yansır. *Özellikle de şair, mânâyı hassas duygusuyla benimser ve onu uygun bir şekle sokarsa, dinleyicinin kalbine girer ve çoğu zaman, toplumu neredeyse şairin duygu ve hislerinin seviyesine ulaşacak kadar etkiler.*

Söylediklerine inanılan dürüst şair, toplumu yönlendirme ve etkileme gücüne sahiptir. Kalbinde ve dilinde olan şiirlerine yansır ve belki de bu etki herhangi bir silahtan daha güçlüdür. Ne çok şiir dizesi bizi hayalin kanatlarında taşıdı, ne çok canları sarstı ve hisleri uyandırdı!

Cahiliye döneminde Araplar, çocukları arasından yaratıcı bir şair ortaya çıkarsa kutlamalar yaparlardı. Çünkü geçmişte şiir, kabilenin değerini yükseltir ve kabileler arasındaki yerini daha iyi bir hale getirirdi. *Arap şiirinin önemi, ortaya çıktığı dönemlere göre değişmektedir. Peygamberlik döneminde ve İslam'ın ortaya çıktığı dönemde şiir, İslam'ın mesajını müşriklere karşı savunma araçlarından biriydi. Benî Ümeyye ve Abbasiler dönemindeki şiir ise siyasî, fikrî ve çekişmeli ayrımın araçlarından biriydi.*

Endülüs Döneminde ise şiirlerin çoğu belirli vesilelerle gelen kısa parçalar olduğundan bu vesileler hayatın en önemli yönlerini temsil edecek şekilde genişlemiştir. Dolayısıyla bu parçalar şiirin şairini engelleyen ıstırap ve engellerden uzaklaştırılmıştır. Bu dönemin şiirlerinde bazen olduğu gibi aktarılan birçok şark anlamı da görürsünüz ve şair bunları yenileyebilir. Endülüs Dönemi şairleri sözcüklerin kolaylığına ve açıklığına, yöntemlerin zarafetine ve niteliğine meraklıydılar, hiciv gibi doğaları gereği güç ve ağırbaşlılık gerektiren amaçlarda bile, yaralayıcı ve dikkat çeken sözlere değil, ironiye dayanmışlardır.(Hasan Ali s. 102)

Günümüzde ise edebî, fikrî ve siyasî hayat üzerinde şiirin belirgin bir etkisi vardır. Arap şiiri, diğer halklar ile olan ilişkilerine göre Arap ve İslami halkların gelişimini sağlamıştır. Öyle ki şiirde içerik, üslup, dil, vezin ve kafiye bakımından farklılık gösteren birçok yeni sanat ortaya çıkmıştır: Tasvir, platonik aşk, siyaset, sufi, sosyal, milli, muvaşşah, çağdaş vb.

Şair, şiirin eğitimsel, sanatsal ve estetik boyut üzerinde eşzamanlı bir etkiye sahip olduğunu, ancak felsefi yönlerde ve önemli meselelerde etkisinin yavaş olduğunu fark eder

ve bir anda, onu insanlığın geleceğiyle uyumlu, tarihte derin bir eyleme dönüştürmek için onu anlayacak birine ihtiyacı olabilir.

Siyasi Şiir

Siyasi şiir, Arap şairlerinin İslam öncesi dönemden beri bildikleri ve bugüne kadar hala yazıp söylemeye devam ettikleri şiirsel bir amaçtır.

Siyasi şiir, Arap şiiri türlerinden biridir, ancak şiir yazma yöntemini, şiirin edebi ve sanatsal değerlerini korurken, belirli siyasi eğilimleri ve şairlerin kişisel görüşlerini ifade etmesiyle diğer şiir türlerinden ayrılır. Bu şiir türünde şair, toplum üyeleri arasında adalet ve eşitlik çağrısı yapmak, işgalciye ve halkı tahakküm altına alan egemen rejimlere saldırmak gibi görüş ve yönelimlerini ifade ederken, şiir yazma yeteneğinden yararlanır.

Modern çağda siyasal şiirin özellikleri, önceki dönemlerde olduğundan farklı bir yön almış gibidir. Özellikle de milliyetler çoğalmaya başladığında, ırkçılık hareketleri de çoğalmaya başladı ve şiirin önceki dönemlerde de bilinen siyasi şiir özellikleriyle karakterize edilen yeni siyasi şiir türleri ortaya çıktı:

Devrimci şiir: Adaletsizlikten ve düşmanın pençesinden kurtuluş arayan, bağımsızlık ve özgürlük kazanmak için çabalayan ulusal devrimler ve kurtuluş çağrılılarıyla ilgili şiirdir.

Milli şiir: Şairin vatana olan bağlılığının boyutunu tüm detaylarıyla göstermesinin yanı sıra vatana duyulan hayranlık, sevgi, saygı ve hürmet gibi duyguları da içinde barındıran, ayrıca özlemini de dile getiren şiir türüdür.

Siyasi Şiirin İçeriği

Bir ülkede hâkim olan sistem adaletli mi adaletsiz mi konuşulur, adaletliyse övülür, adaletsiz veya bozursa şiir üzerinden şiddetle saldırıya uğrar.

Şair, işgalciliğe ve sömürgeciliğe saldırır, suçlarını eleştirir, bunlara karşı direnmek ve kurtulmak için halk'a çağrıda bulunur.

Şair, özgürlüğü ve zaferi överek, ülkenin sömürgecilikten kurtulduktan sonra geleceği durumu tasvir eder.

Şair, kahramanları, vatansever ve devrimci hâkimleri över, şehitlere ağıt yakar, tutsakların ve yaralıların kahramanlıklarını över.

Şair, hedefleri ve talepleri gerçekleşinceye kadar halkı adaletsizlikten, zorbalıktan ve devrimden kurtulması için teşvik eder.

Modern Dönemde Irak'ın Siyasi Yapısı

Irak, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Osmanlı İmparatorluğu altındaki Sünni ve Şii Araplar, Türkmenler, Kürtler, Yahudiler ve Asurlu Hıristiyanların bir kısmını barındıran Musul, Bağdat ve Basra vilayetleri üzerinde mandater olan İngiltere tarafından kurulmuş bir devlettir. Dolayısıyla İngiltere Irak politikasına hep yön veren bir konumda olmuştur(Köse 2015).

Çok etnikli ve çok mezhepli bir ülke olan Irak'ta, ülkenin kuruluşundan bu yana halkın farklı kimliklere sahip olması ülke siyasetinin en önemli dinamiklerinden birisi olagelmıştır. 1920'lerde ülkenin kuruluş sürecinde ön plana çıkmaya başlayan Şii çoğunluğa karşı Sünni bir azınlık iktidarının hâkimiyeti ya da yıllarca devam eden milliyetçi Kürt isyanları toplumsal farklılıkların nasıl siyasallaştığının en önemli örnekleri olmuştur. Kimlik farklılıklarının siyasi çatışmaya ve muhalefete dönüşmesi toplumsal yapıdaki etnik ve mezhepsel kırılmalar doğrultusunda gerçekleşmiştir(Erkmen, 2010).

İngiltere'nin yönetiminden bu yana, ülkenin etnik yapısındaki çeşitliliğin yanı sıra, etnik unsurların da kendi içlerinde çeşitli dini inanç gruplarını barındırması (Sünni ve Şii Arap; Sünni ve Şii Türkmen; Sünni, Şii ve Yezidi Kürt; Süryani, Asurî ve KeldaniHıristiyan) ve ülke içinde aşiret kültürüne dayalı feodal yapının büyük ölçüde korunması nedeniyle Irak, millî devlet olma sürecini tamamlayamamıştır(Köse 2015).

Irak, Osmanlı yönetimindeyken uğradığı İngiliz işgalinden 23 Ağustos 1921'de "Irak Krallığı" adıyla bağımsızlığını kazansa da, bu tarihten sonraki seksen yılı aşkın süredir kendi içinde istikrarı bir türlü yakalayamamıştır (Pınar H. Muhammed ALİ, 2006, s. 8).

Saddam Hüseyin dönemi, karizmatik otoriteye ve meşruiyet kaynağına örnek gösterilebilir. Fakat belirtmek gerekir ki Saddam iktidarı Arap milliyetçisi ve Sünni Arap olan kesimlerin belli ölçüde desteğini almış olmakla birlikte, daha büyük ölçüde silahlı güce ve baskıya dayanmıştır ve dolayısıyla meşruiyeti zayıf bir yönetim olarak değerlendirilebilir(Aktaş 2020).

Orta Doğu bölgesinde yer alan ve Türkiye ile komşu olan Irak devletinin, sosyoekonomik ve etnik farklılıkların katı bir siyasi kimliğe bürünmesi, hem Saddam rejimince iç politikada adaletsizlikler yaşanmasına hem de bu rejime karşı dış müdahalelerin yapılmasına sebebiyet vermiştir(Daban ve Daban, t.y.).

AHMED MATAR

Iraklı şair Ahmed Matar, 1954 yılında Irak'ta, Basra vilayetinin Şattularap bölgesinde bulunan et-Tennume köyünde on çocuklu bir ailenin dördüncü çocuğu olarak dünyaya geldi. Ailesi nehrin karşısındaki el-esmai bölgesinde oturmak için taşınmadan önce bebekliğini burada geçirdi.

On dört yaşında şiir yazmaya başlayan Matar, ilk şiirlerinde aşk ve romantizm sınırının dışına çıkmadı, ancak kısa süre sonra otorite ve halk arasındaki çatışmanın iç yüzü ortaya çıktı ve sessizlik karşısında boyun eğmediği için erken yaşta kendisini ateş çemberine attı. Halk kutlamalarına katılımı sırasında kürsüde şiirlerini okuyarak siyasi mücadeleye girdi. Bu şiirler başlangıçta uzun, yüzden fazla beyite ulaşan, yüksek bir tahrik gücüyle yüklü ve yurttaşın kendisini yaşatmayan bir otorite üzerindeki konumunu merkeze alan şiirlerdi. Böyle bir durumun barışçıl bir şekilde geçmemesi, şairi sonunda vatanına ve gençliğine veda etmeye mecbur bıraktı. Ve bu sebeple otoritenin baskısından kaçarak Kuveyt'e gitti.

Kuweyt'te el-Kabas gazetesinde ünlü Filistinli sanatçı Naci Ali ile birlikte çalıştı. Matar, el-Kabas gazetesinin ilk sayfasına yazdığı şiirleri koyar, Naci Ali ise çizdiği karikatürleri gazetenin son sayfasına koyardı. Böylece gazete Ahmet Matar ile başlar, Naci Ali ile son bulurdu. Sonunda her ikisi de haklarında çıkan sürgün kararından sonra Londra'ya gittiler. 1986 yılından beri Ahmed Matar, Londra'da yaşamaktaydı. Kendisine Özgürlük şairi: şa'iru'l-hurriyye lakabı verildi. Bütün eserleri Arap ülkelerinde yasaklandı. Şiirlerinde anlaşılır ve akıcı bir üslup benimsedi. Matar'ın en bilinen eseri el-Lafitât ("Tabelalar") adını verdiği divanlarıdır (Pınar H. Muhammed ALİ, 2006, s. 81).

Ahmed Matar tefile şiir tarzında eşsiz eserler ortaya koyan ve bu tarzda siyasal edebiyat konularında çokça eseri olan şairlerden biri olarak bilinmektedir. O Arap politik olayları hikâyeleştiren kasideler yazmış ve o olayları korkusuzca açık bir şekilde ortaya koymuştur. Şekli ve muhtevası ne olursa olsun Arap diktatörlüğüne karşı çıkmıştır. Onun şiirleri entelektüel kesimden, sıradan insanlara kadar herkesin anlayacağı kolaylıktadır. Şiir ve kasidelerini okuyanlar edebî bir zevk hissetmektedirler.

*Ahmet Matar'ın Siyasi Şiirleri***Kalem**

Kalbime dokundu doktor
 Ve dedi ki:
 “Burası mı acıyor?”
 “Evet” dedim ona
 Ardından neşter ile paltomun cebini yardı
 Ve kalemi çıkardı
 Doktor başımı salladı..eğildi ve tebessüm
 ederek
 Bana dedi ki:
 “Sadece bir kalem...”
 Dedim ki: “Hayır efendim”
 Bu eldir..ağızdır
 Kurşundur..kandır
 Alenî bir imâdır ki ayaksız yürür!

قَلَم

جَسَّ الطَّبِيبُ خَاقِي
 وَقَالَ لِي :
 هَلْ هَا هُنَا الْأَلَمُ ؟
 قُلْتُ لَهُ : نَعَمْ
 فَشَقَّ بِالْمِشْرَطِ جَيْبَ مِعْطَفِي
 وَأَخْرَجَ الْقَلَمَ !
 هَزَّ الطَّبِيبُ رَأْسَهُ .. وَمَالَ وَابْتَسَمَ
 وَقَالَ لِي :
 لَيْسَ سِوَى قَلَمٍ
 فَقُلْتُ : لَا يَا سَيِّدِي
 هَذَا يَدٌ .. وَقَمٌّ
 رِصَاصَةٌ .. وَدَمٌّ
 وَثُمَّةٌ سَافِرَةٌ .. تَمْشِي بِإِلَاقَتِهِ !

Allahım bize yardım et

Hükümdara sesleniyorum.
 Zafer bizim
 Ey vatandaş
 Onları bastırma kabiliyetini ilham ettiği için
 Allah'a şükrediyorum.
 Ve tuzaklar yaratma
 De ki: Allahım onlara bir milyon göz ver.

رب ساعدهم علينا

ادع للحكام
 بالنصر علينا
 يا مواطن
 واشكر الله الذي ألهمهم موهبة القمع
 وإبداع الكمائن
 قل : إلهي أعطهم مليون عين
 أعطهم ألف ذراع
 أعطهم موهبة أكبر
 في ملء الزنازين وتفريغ الخزائن!

Bin kol ver.

En büyük yeteneđi ver.

Zindanları doldur ve kasaları boşalt!

Allahım bize yardım et.

Onların yirmi ikisi dürtüst ve samimi.

Ve biz Allahım

İki yüz milyon hain!

رب ساعدهم علينا

فهم اثنان وعشرون شريفاً مخلصاً

وإننا ياإلهي

مئتا مليون خائن!

Kurban

Doğduğumda beşiğimde bir pranga buldum.
 Onu özgürlüğün dövmesiyle mühürlediler.
 Ve açıklayıcı ifadeler
 “Ey abduluzza kul ol”
 Ben büyüdüm, prangam büyümedi.
 Yaşlandım, beşiğimi bırakmadım.
 Ama sorumluluğa çağırdıklarında
 Çağırın kişi cevap olarak ölüm istiyor.
 Ve tek başıma kurban oluyorum.
 İnsanı içime geri verin ve maymunu içimden
 alın.
 Kendimi bulmam için bana beni verin.
 Bana biraz kişilik verin.
 Ben soğuktan şikâyet ederken göğsümde nasıl
 ateş yanar.
 Gök gürültüsünden korktuğu müddetçe
 ruhumun intikam şimşeği nasıl parlayacak.
 Ses tellerim alttan sarkıp idam edilirken nasıl
 şarkı söylerim.
 Özgürlüğün manasını anlamak için
 Özgürlük uğruna ölüyorum.
 Bana biraz özgürlük verin.

Kanunla oynamak

Bana hakaret ediyor ve benim sessizliğimin

الأضحية

حين ولدت، ألفيت على مهدي قيذا ،
 ختموه بوشم الحرية ،
 وعبارات تفسيرية ،
 "يا عبد العزى كن عبدا"
 وكبرت ولم يكبر قيدي ،
 وهرمت ولم أترك مهدي ،
 لكن لما تدعو المسؤولية ،
 يطلب داعي الموت الردا ،
 فأكون لوحدي الأضحية ،
 ردوا الإنسان لأعماقي، وخذوا من أعماقي القردا،
 أعطوني ذاتي كي أفني ذاتي ،
 ردو لي بعض الشخصية ،
 كيف تفور النار بصدري وأنا أشكو البردا ،
 كيف سيومض برق الثأر بروحي مادمتم تخشون الرعدا ،
 كيف أغني وأنا مشنوق أتدلى من تحت حبال الصوتية ،
 كي أفهم معنى الحرية ،
 وأموت فداء الحرية ،
 أعطوني بعض الحرية

عزف على القانون

يشتمني ويدعي أن سكوتي معلن عن ضعفه

onun zayıflığını duyurduğunu iddia ediyor.

Beni tokatlıyor ve ağzımın onun avucuna tokat attığını iddia ediyor.

Beni bıçaklıyor ve kanımın onun kılıcının ucunu kirlettiğini iddia ediyor.

Kanunu müzesinden çıkar.

Ve üstündeki tozu sil.

Sevgisinin birazını iste.

Ama o katilime doğru kaçıyor ve ona boyun eğiyor.

Mürekkebim ve kanım diyor ki: “Şaşırma!”

Vatanımızda kanuna sahip olan kimse onunla oynama hakkına sahip olan da odur.

يلطمني ويدعي أن فمي قام بلطم كفه

يطعنني ويدعي أن دمي لوث حد سيفه

فأخرج القانون من متحفه

وامسح الغبار عن جبينه

أطلب بعض عطفه

لكنه يهرب نحو قاتلي وينحني في صفه

يقول حبري ودمي "لا تندهش"

من يملك القانون في أوطاننا، هو الذي يملك حق عزفه

Doğru Adam

Saygıdeğer valina adına...

Kardeşimi öldürürken idam etmeye karar verdiler.

Fakat o kısaydı.

Sonra cellat geldi ve dedi ki...: onun başı ipe yetişmiyor

Ne yapacağım?... Derin bir düşünceden sonra.

Vali onun yerine benim idam edilmemi emretti.

Çünkü ben uzundum...

الرجل المناسب

...باسم والينا المبجل

قررروا شنق الذي اغتال أخي

لكنه كان قصيراً

فمضى الجلاد يسأل...: رأسه لا يصل الحبل

فماذا سوف أفعل؟ ... بعد تفكير عميق

أمر الوالي بشنقي بدلاً منه

...لأنني كنت أطول

Şiirin Kapısında

Kapısında durduğumda şiirin,
 Sorgulandı bekçiler tarafından hayallerim
 Başımı çıkarmamı emrettiler
 Ve dahi kalan hislerimi...
 Sonra da davet ettiler beni; insanlar için şiir
 yazmaya
 Ben de çıkardım ayakkabılarımı kapıda
 Ve dedim ki:
 “Ey bekçiler, işte en tehlikelisini çıkardım.
 Bu ayakkabılar ki daima çiğneyendir
 Ancak,
 Bu baş ki daima çiğnenendir.”

على بابِ الشَّعْر

حين وقفت بباب الشعر ،
 فنتش أحلامي الحراس ،
 أمروني أن أخلع رأسي،
 وأريق بقايا الإحساس ،
 ثم دعوني أن أكتب شعرا للناس ،
 فخلعت نعالي بالباب
 وقلت:
 خلعت الأخطر يا حراس ،
 هذا النعل يدوس ولكن،
 هذا الرأس يداس.

Yankı

“Hayır”, diye bağırdım
 Acımın şiddetinden.
 Ancak sesimin yankısı
 Ölümden korktu da
 Bana “Evet” diye döndü.

صَدَى

صَرَخْتُ : لَا
 مِنْ شِدَّةِ الأَلَمِ
 لَكِنْ صَدَى صَوْتِي
 خَافَ مِنَ المَوْتِ
 فَارْتَدَّ لِي : نَعَمْ

İlişkiyi Kesmek

Ağzıma bir bekçi köpeği koydular.

Kibri inşa ettiler.

Kanımda bir köle pazarı var.

Ve aklımın uyanması üzerine

Uyuşturması için bardağın dökülmesini emrettiler.

Sonra uyandığımdaya

Pisliğin dolup taşması beni boğmuştu.

Bana söylendi ki:

Siyasete girme.

Kafamda üşengeç bir tank ilerledi.

Başkanlık kapısına

Ve benim imzama komşu milletlerle

Satıcı ve alıcı kölelik antlaşmaları yapıyor.

Ve özlemimin telleri

Coşku dolu besteler çalıyor.

Kanımla sefaletimin resmini çiziyor.

Ben sanatım.

Ve sanat ehli politiklerdir.

Ben neden köleyim.

Ve siyasetçiler kutsal dostlardır.

Bana söylendi ki:

Siyasete girme.

Bina inşa ettiler ve dediler ki:

Temelinden uzak durun.

قطعة العلاقة

وضعوا فوق في كلب حراسة

وبنوا للكبرياء

في دمي سوق نخاسة

وعلى صحوة عقلي

أمروا التخدير أن يسكب كاسه

ثم لما صحت

قد أغرقني فيض النجاسة

قبل لي

لا تتدخل في السياسة

تدرج الدبابة الكسلى على رأسي

إلى باب الرئاسة

وبتوقيعي بأوطان الجواري

يعقد البائع و الشاري موثيق النخاسة

وعلى أوتار جوعي

يعزف الشعبان ألحان الحماسة

بدمي ترسم لوحات شقائي

فأنا الفن

وأهل الفن ساسة

فلماذا أنا عبد

والسياسيون أصحاب قداسة

قبل لي

لا تتدخل في السياسة

شيدوا المبنى و قالوا

أبعدوا عنه أساسه

أيها السادة عفوا

كيف لا يهتز جسم

عندما يفقد راسه

Afedersiniz efendiler

Vücut nasıl titremez

Başımı kaybettiğinde.

Edepsizlik

Kuran'da okudum.

“Ebu leheb’in iki eli kurusun”

İtaat etmenin yolları ilan edildi.

“Sükût altındır”

Fakirliğimi sevdim... Hâlâ okuyorum:

“Malı ve kazandıkları ona fayda vermedi”

Boğazım sıkıldı.

Edepsizlik suçuyla

Ve Kuran’a el konuldu.

Çünkü... O beni isyana kışkırttı.

قلّة أدب

قرأتُ في القرآن:

" تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ "

فأعلنت وسائل الإذعان

" إن السكوت من ذهب "

أحببتُ فقري... لم أزل أتلو:

" وتب ما أغنى عنه ماله وما كسب "

فصودرت حنجرتي

بجرم قلّة الأدب

وصودر القرآن

لأنه... حرّضني على الشغب

Sonuç

Arap toplumunun modern edebiyat dönemine girmesiyle birlikte batılılaşma süreci de başlamıştır. Ve bu süreçte Arap edebiyatı da değişim sürecine girmiştir. Bu değişimlerden biri de batılı ülkelerin doğu ülkeleri üzerinde hâkimiyet kurmak istemeleri nedeniyle Arap ülkelerinin içişlerine fazlasıyla müdahil olmaları ile birlikte siyasi dengelerin değişimidir. Ve bu durumda gerek yazarlar gerek şairler olsun romanlarıyla veya şiirleriyle bir başkaldırı gösterisi sergilemişlerdir. Fakat bu gösteri bazı edebiyatçılar için ülkelerinden sürülmelerine yol açmışsa da eserlerini yayınlamaktan geri durmamışlardır.

Arap edebiyatı dönemlerine genel bir bakış atıldığında aynı Modern dönemde olduğu gibi Cahiliye dönemi, Abbasi dönemi veya Emevi döneminde de şairler şiirlerini kullanarak hükümete karşı olan tavırlarını açıkça dile getirmişlerdir. Aynı zamanda şiirleriyle halkı da mücadelelerine dâhil etmişlerdir. Yani toplum üzerinde de oldukça etkili olmuşlardır. Buradan da anlaşılıyor ki hem geçmişte hem de günümüzde Arap şairler şiirlerini bir silah olarak kullanmışlardır.

Arap edebiyatında yüzyıllardan beri birçok değerli şair yetişmiştir ve bütün şairleri sadece bir çalışmada toplamak mümkün değildir. Bu yüzden bu çalışmada bir şair ele alındı. Iraklı bir şair olan Ahmed Matar'ın hayatı, kişiliği, düşünce yapısı, şiirleri hakkında dönemdeki siyasi durumlar da göz önüne alınarak bir araştırma yapıldı ve son olarak siyasi alandaki şiirleri incelendi.

Kaynakça

- Aktaş, Hasan. 2020. "İrak'ta Siyasi Sistemin Ve Hükümet Yapısının Meşruiyet Meselesi". *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 11 (Ek Sayı-1): 227-44. <https://doi.org/10.36543/kauibfd.2020.Ek1.011>.
- Daban, Emine Zeynep, ve Cihan Daban. t.y. "Saddam Hüseyin Dönemi Irak Dış Politikası: Irak-İran Savaşı, Kuveyt'in İşgali Ve ABD'nin Irak'a Müdahalesi", 27.
- Köse, Hasan Hüseyin. 2015. "Şii Grupların Irak Siyasetine Etkisi: 2003-2012 Dönemi". *The Journal of Europe - Middle East Social Science Studies* 1 (2). <https://doi.org/10.21085/jemsos.36212>.
- Pınar H. Muhammad ALİ. 2006. "İşgal Sonrası Irak Şiiri (2003-2005)". Ankara. <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/28998/3806.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Somuncuoğlu, Ecehan. 2015. "On Dokuzuncu Yüzyılda Nahda Hareketi: Modern Arap Düşüncesinin Oluşumu, Kapsamı ve Sınırları". *Siyasal Bilimler Dergisi* 3 (1): 103-20. <https://doi.org/10.14782/SBD.2015112080>.
- Ürün, Ahmet Kazım. 2016. "Modern Arap Edebiyatında Öne Çıkan Bazı Temalar / Some Prominent Themes In Modern Arab Literature". *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 0 (35): 131. <https://doi.org/10.21497/sefad.11501>.
- Yasin, Lamy, ve Ahmet Derviş Müezzın. 2020. "قصيدة 'حَدَّغُوها' لأحمد شوقي وفق المناهج النقدية". *Nüsha* 20 (51): 299-332. <https://doi.org/10.32330/nusha.719809>.
- Hasan Ali, Ahmet İsmail "قراءة بلاغية في ديوان ابن حزم" *Diyanet İlmi Dergi* 2014 50/4, s.99-118
- Kutaiba, FARHAT Arap Dili Edebiyatında Kuran'dan İktibas (Doktora Tezi) (s.143-145)
 مسلم مالك بعير الأسدي "لغة الشعر عند أحمد مطر" (ص.39)
 أوس داوود يعقوب، أحمد مطر سيرة شاعر انتحاري، (ص. 7)
<https://www.britannica.com/art/Arabic-literary-renaissance> (18.01.2022/ 22:50)
<https://www.arageek.com/l/%D8%AD%D8%B1%D9%83%D8%A9%D8%A7%D9%84%D9%86%D9%87%D8%B6%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A8%D9%8A%D8%A9> (18.01.2022/ 20:48)

https://mawdoo3.com/%D9%85%D8%B8%D8%A7%D9%87%D8%B1_%D8%A7%D9%84%D9%86%D9%87%D8%B6%D8%A9_%D8%A7%D9%84%D8%A3%D8%AF%D8%A8%D9%8A%D8%A9_%D9%81%D9%8A_%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B5%D8%B1_%D8%A7%D9%84%D8%AD%D8%AF%D9%8A%D8%AB
(20.01.2022/ 16:28)

<https://mqaall.com/arabic-poetry/> (03.11.2021 20:15)

<https://www.elmstba.com/%D8%A3%D9%86%D9%88%D8%A7%D8%B9%D8%A7%D9%84%D8%B4%D8%B9%D8%B1-%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A8%D9%8A/>(05.11.2021 17:50)

https://mawdoo3.com/%D8%A3%D9%87%D9%85%D9%8A%D8%A9_%D8%A7%D9%84%D8%B4%D8%B9%D8%B1_%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A8%D9%8A/(10.11.2021 21:30)

<https://www.aljazeera.net/news/cultureandart/2019/9/16/%D8%A7%D9%84%D8%B4%D8%A7%D8%B9%D8%B1%D8%B9%D9%86%D8%A7%D9%82%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B4%D8%AA%D8%B1%D9%83%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%86%D8%B3%D8%A7%D9%86%D9%8A%D8%A8%D8%AD%D8%B>

<https://sozluk.gov.tr/>(18.11.2021 22:15)

https://mawdoo3.com/%D8%AE%D8%B5%D8%A7%D8%A6%D8%B5_%D8%A7%D9%84%D8%B4%D8%B9%D8%B1_%D8%A7%D9%84%D8%B3%D9%8A%D8%A7%D8%B3%D9%8A/(25.11.2021 22:43)

<https://sotor.com/%D8%AE%D8%B5%D8%A7%D8%A6%D8%B5%D8%A7%D9%84%D8%B4%D8%B9%D8%B1-%D8%A7%D9%84%D8%B3%D9%8A%D8%A7%D8%B3%D9%8A/>(10.12.2021 21:38)

https://mawdoo3.com/%D8%AA%D8%B9%D8%B1%D9%8A%D9%81_%D8%A7%D9%84%D8%B4%D8%B9%D8%B1_%D8%A7%D9%84%D9%88%D8%B7%D9%86%D9%8A/(22.12.2021 20:16)

https://mawdoo3.com/%D8%AE%D8%B5%D8%A7%D8%A6%D8%B5_%D8%A7%D9%84%D8%B4%D8%B9%D8%B1_%D8%A7%D9%84%D8%B3%D9%8A%D8%A7%D8%B3%D9%8A/(28.12.2021 22:13)

[https://mawdoo3.com/%D8%A7%D9%84%D8%B4%D8%A7%D8%B9%D8%B1_%D8%A3%D8%AD%D9%85%D8%AF_%D9%85%D8%B7%D8%B1#cite_note-yDJ4qpznznp-1\(06.01.2022 21:32\)](https://mawdoo3.com/%D8%A7%D9%84%D8%B4%D8%A7%D8%B9%D8%B1_%D8%A3%D8%AD%D9%85%D8%AF_%D9%85%D8%B7%D8%B1#cite_note-yDJ4qpznznp-1(06.01.2022%2021:32))

[https://mirkat.org/modern-arap-edebiyati/ahmet-matarin-siirin-kapisinda-kalem-ve-yanki-adli-siirleri-ve-turkce-cevirileri/\(11.01.2022 20:14\)](https://mirkat.org/modern-arap-edebiyati/ahmet-matarin-siirin-kapisinda-kalem-ve-yanki-adli-siirleri-ve-turkce-cevirileri/(11.01.2022%2020:14))